

อาชีพศึกษา

คำว่าอาชีพศึกษา หรือ Career Education นี้เป็นส่วนหนึ่งของการแนะแนวอาชีพ เป็นการสอนให้บุคคลตระหนักในความสำคัญ ของการประกอบอาชีพ และ เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพทุกระดับ เมื่อบุคคลเรียนเกี่ยวกับอาชีพศึกษา เขาจะเริ่มมีการพิจารณาตนเองในแง่ความสนใจ ความถนัด และ คำนึงว่ามีแนวโน้มไปในทิศทางใด เป็นการเริ่มมองตนเองตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งหมายถึง การยอมรับในความสามารถ รวมทั้งขีดจำกัดของเขา และนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเอง จัดเป็นการสร้างเป้าหมายทางอาชีพให้กับชีวิตอย่างฉลาด และเป็นขั้นตอน เพราะมีรากฐานอยู่บนความจริง ไม่เลื่อนลอย โดยคำนึงถึงศักยภาพของตนเองเป็นที่ตั้ง

นอกจากนี้ อาชีพศึกษายังเน้นในการ ให้ความรู้เรื่องข้อมูลทางอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อสนเทศทางอาชีพ แหล่งค้นคว้าหาข้อมูลทางอาชีพ ลักษณะของงาน คุณลักษณะที่จำเป็นของงานอาชีพ ตลอดจนแนวโน้มของอาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคตอีกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของ อาชีพศึกษา ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เราจะพบว่าแนวความคิดของอาชีพศึกษานั้น พยายามจะเชื่อมระหว่างโลกส่วนบุคคล และโลกของงานอาชีพเข้าด้วยกัน กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความถนัด ความสนใจ และ คำนึงของตนเองเสียก่อน และ ใช้ความรู้พื้นฐานในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อความพึงพอใจ ที่จะบังเกิดแก่ตนเอง และผลประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ความเป็นมาของอาชีพศึกษา

ผู้ที่เสนอคำว่า อาชีพศึกษา ขึ้นเป็นคนแรก คือ ซิดนีย์ มาร์แลนด์ (Sidney Marland, ๑๙๑๑) ใน

ที่ประชุมคณะกรรมการมัธยมศึกษาแห่งชาติ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

แม้ว่า มาร์แลนด์ จะเป็นผู้เสนอก็ตาม แต่ถึงจุด-ใจที่ทำให้เขาเสนอความคิดนี้ ได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งได้แก่เรื่องการว่างงานของประชากรที่มีอัตราสูงในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๐ เป็นต้นมานั่นเอง

นักวิชาการทั้งหลาย ต่างก็ถกเถียงถึงสาเหตุของการว่างงานว่าจะมาจากสาเหตุการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ หรือ การขาดทักษะของบุคคลที่ทำให้เขาว่างงาน

ผลจากการค้นคว้าวิจัยในสาเหตุนี้ ก็สามารถสรุปออกมาได้อย่างคร่าว ๆ ดังนี้คือ

ผู้ที่มาจากสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ ขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้ตามความต้องการของสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ผู้ที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ก็ยังมองไม่เห็นถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ในสถาบัน กับสิ่งที่ตนจะต้องออกไปปฏิบัติ ในโลกการทำงานที่แท้จริง ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลมาจากการศึกษา สร้างหลักสูตรไม่ตรงเป้าหมายกับสภาพความเป็นจริงของสังคมภายนอกสถาบัน

ดังนั้น เมื่อบุคคลที่ออกจากสถาบันการศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน จึงขาดคุณสมบัติที่ตรงกับที่ต้องการจากทางหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานขึ้น

เมื่อทางคณะกรรมการ ได้สรุปการวิจัยออกมาดังกล่าว จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหว ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาครั้งสำคัญ ความคิดในเรื่องการจัดให้มีอาชีพศึกษาจึงเกิดขึ้น เพื่อลดช่องว่างของการศึกษาในสถาบันการศึกษา และการทำงานในโลกของงานอาชีพ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจความต้องการของตนเอง ของงานอาชีพ ทักษะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ ตลอดจนการเตรียมตัว ในการเข้าสู่อาชีพที่ตรงกับความต้องการ - ทั้งนี้ เป็นการมุ่งเน้นให้ความรู้ทั้งในด้านตัวบุคคล และ

การให้ข้อมูลทางอาชีพที่ถูกต้องในเวลาเดียวกัน

จุดมุ่งหมายของอาชีพศึกษา

เนื่องจากอาชีพศึกษานั้น มีขอบข่ายที่กว้างขวางครอบคลุมไปถึงพัฒนาการทางอาชีพ ทางความคิด เรื่องอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ของบุคคล เราจึงอาจสรุปจุดมุ่งหมายของอาชีพศึกษา ออกได้เป็น ๕ ข้อ ดังนี้ คือ

๑. เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ ให้บุคคลมีความสามารถที่จะตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในการเลือกอาชีพ หรือ เปลี่ยนอาชีพ

๒. เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อมของงานอาชีพทุกชนิด

๓. มีความสามารถที่จะเข้าใจ ในงานอาชีพและพัฒนาการทางอาชีพ และ สร้างทักษะที่จำเป็นในการเข้าสู่งานอาชีพ รวมทั้งประสบความสำเร็จ ในงานอาชีพนั้น ๆ

หลักการจัดอาชีพศึกษา

ในการจัดอาชีพศึกษานั้น ผู้จัดจำเป็นต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย ของอาชีพศึกษาเป็นสำคัญ และ จัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ที่ได้ตั้งขึ้นเสมอ

หลักพื้นฐานที่ต้องคำนึงถึงสำหรับผู้จัดโครงการอาชีพศึกษา ก็คือ พัฒนาการทางด้านความเข้าใจตนเอง หรือ เข้าใจโลกของงานอาชีพนั้น จะต้องเกิดเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป ทุกระดับชั้นอายุ พัฒนาการทางความคิด เป็นสิ่งที่เกิดตลอดชีวิตจิตใจ - พัฒนาการทางความรู้ ความเข้าใจในตนเอง และอาชีพ ก็เกิดตลอดชีวิตจิตใจนั้น โครงการอาชีพศึกษาที่ได้ผลจึงต้องสามารถครอบคลุมประสบการณ์ ทางการศึกษา ของบุคคลตั้งแต่วัยเด็กเรื่อยไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ จัดเป็นกระบวนการที่เกิดต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

การจัดโครงการอาชีพศึกษา จึงต้องจัดให้ผสมผสานเข้าไปกับพัฒนาการทางความคิดของเด็ก ในทุกช่วงชีวิต เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาเรื่อยไปจนถึงอุดม-

ศึกษา ทั้งนี้ เพราะการปลูกฝังค่านิยม หรือทัศนคติทางอาชีพจะต้องเป็นสิ่งที่ดีค่อยเป็นค่อยไปพร้อม ๆ กับการดำเนินชีวิตด้านอื่นของบุคคลด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนการจัดอาชีพศึกษา

เมื่อก้าวถึงขั้นตอนการจัดอาชีพศึกษานั้น นักวิชาการทั้งหลาย อาจจัดแบ่งในรูปแบบที่ต่างกันออกไปบ้างในรายละเอียดปลีกย่อยแต่มัก จะคงไว้ซึ่งหลักใหญ่ ๆ ๕ ประการ ซึ่งผู้เขียนใคร่ นำความคิดของไอแซคสัน (Isaacson, ๑๙๖๗) มากล่าวไว้ ๕ ทั้งนี้คือ

ลำดับขั้น	ชั้นเรียน	ลักษณะรายละเอียด
๑. สำนึกรู้เรื่องอาชีพ	ป.๑ - ป.๖	รู้จักตนเอง, โลกของงานอาชีพอย่างกว้างๆ, ความสำคัญของอาชีพ ต่อสังคม, รับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง
๒. ขั้นสำรวจอาชีพ	ป.๖ - ม.๓	พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ค่านิยม ความสนใจ รู้ถึงความเกี่ยวข้องความต้องการของตนเองและงานอาชีพ เข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับงานอาชีพมากขึ้น
๓. ขั้นกระบวนการตัดสินใจ	ม.๑ - ม.๓	เพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในงานอาชีพ และความต้องการของตนเอง เช่น ความสามารถ ทักษะ จุดเด่น วิทยาลัยของข้อมูลทางด้านอาชีพในด้านต่างๆ เช่น สภาพของงาน แนวโน้มของตลาด ลักษณะของการ

ลำดับขั้น	ชั้นเรียน	ลักษณะรายละเอียด
๕. ขั้นเตรียมตัวเพื่องานอาชีพ	ม.๕ - ม.๖	ทำงานเป็นต้น สามารถเปรียบเทียบข้อมูลของงานอาชีพและของตนเอง และนำมาพิจารณาในการตัดสินใจวางแผนการเลือกอาชีพในอนาคต
๕. ทักษะที่จำเป็นในการหางาน	ม.๖ และระดับอุดมศึกษา	เรียนรู้ทักษะของการหางาน การสัมภาษณ์ การเขียนจดหมายสมัครงาน การกรอกใบสมัคร เป็นต้น วิเคราะห์เป้าหมายทางอาชีพอีกครั้ง โดยคำนึงถึงความสนใจ และความถนัดส่วนบุคคล เสริมสร้างทักษะในการเข้าไปสู่งานอาชีพที่ได้วางเป้าหมายเอาไว้

อาชีพศึกษากับการแนะแนว

แนวความคิดเรื่องอาชีพศึกษา อาจเป็นสิ่งที่ใหม่ อยู่บ้างในวงการศึกษาระดับมัธยม แต่ถ้าเราได้พิจารณาถึงพื้นฐาน หรือปรัชญาความเชื่อของอาชีพศึกษาแล้ว จะเห็นว่าไม่ใช่ของใหม่เลย แต่เป็นหัวใจของกระบวนการแนะแนวอาชีพมาเป็นเวลานานแล้ว นั่นก็คือ ความพยายามที่จะช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาตนเอง ใช้ความรู้ นั้นในการดำเนินชีวิตอย่างมีความหมาย สามารถประกอบอาชีพตรงกับความถนัด ความต้องการ เพื่อทำความพึงพอใจมาสู่ตนเอง และสังคมในที่สุด

อย่างไรก็ตาม บุคคลสำคัญที่จะช่วยทำให้อาชีพศึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่ นั่น ได้แก่ครูแนะแนว ครูแนะแนว จะต้องเป็นผู้ริเริ่มโครงการ โดยขอความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการอบรมครู ให้ข้อมูลทางอาชีพแก่นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ตรงและ สามารถตัดสินใจเข้าสู่อาชีพที่ถูกต้อง

กล่าวโดยสรุป อาชีพศึกษาก็คือ ส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งของการแนะแนวในโรงเรียน โดยกระบวนการเรียนการสอนวิชาอาชีพศึกษา นักเรียนจะเริ่มมองเห็นทิศทางพัฒนาการในเรื่องความคิด ในการเลือกอาชีพของเขา เขาเริ่มตระหนักถึงความสำคัญ ในการเลือกอาชีพที่กำเนิดจากรากฐาน ของความต้องการและความถนัด รวมทั้งมีการวางแผนอาชีพชีวิตในด้านอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตในอนาคตของเขามากที่สุด

บรรณานุกรม

- ดวงเดือน พิศาลบุตร. กิจกรรมสำหรับการแนะแนวใหม่. วารสารแนะแนว, ปีที่ ๑๒ เล่มที่ ๔๘, สิงหาคม-กันยายน ๒๕๒๑
- นวลศิริ ป่าโรหิตย์, ศูนย์แนะแนวอาชีพ : ความจำเป็นเร่งด่วนต่อระบบการศึกษาของไทย วารสารแนะแนว, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๔๒ สิงหาคม-กันยายน ๒๕๒๕
- นวลศิริ ป่าโรหิตย์, อาชีพและชีวิต : สูตรใหม่ของการสอนแนะแนว. วารสารแนะแนวปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๓๘ ธันวาคม-มกราคม ๒๕๒๕
- วนิดา แดงสุภา, เอกสารการอบรมครู : การจัดอาชีพศึกษาและการแนะแนวอาชีพ, ๒๕๒๕ (พิมพ์โรเนียว)
- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, แนะแนวอาชีพนั้นสำคัญไฉน, สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๖ บัณฑิตว่างงานเราจะไปทางไหนกัน, สยามรัฐพิเศษอาทิตย์ ฉบับที่ ๑๕, วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๒๕ หนังสือพิมพ์หนังสือพิมพ์แนวหน้า, ฉบับวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๖
- Herr, E., and Cremer, S. Career Guidance through the Life Span : Systematic Approaches. Boston : Little, Brown, 1979.
- Isaacson, L.E. Career information in counseling and teaching (3 rd ed). Boston : Allyn and Bacon, 1977
- Zunker, V.G. Career counseling : Applied concepts of life planning Monterey, Calif : Brooks/Cole, 1981